

Dünden Bugüne DÜNYA DESTANLARI

“Sözlü geleneğin bir ürünü olarak doğan, antik dönemdeki örneklemeleriyle, ilkleriyle anılan epik şiirler, mitolojiler ve bu kitapta bulacağımız birçok coğrafyada, farklı kültürlere ait farklı zamanların büyük anlatıları olan destanlar... Bir toplum için; içerisinde, bugünkü terminolojiyle tarih, coğrafya, teoloji, antropoloji, sosyoloji, mitoloji, arkeoloji, filoloji ve edebiyatı barındıran, genel terminolojiyle ortaya çıktığı kültürün büyük bir yansıması olan, insanoğlunun en önemli kültürel miras geleneği... Destanların diğer edebi örneklerden ayrılan önemli özelliği ve belki de en önemli farkı, en eskilerini özellikle de Gılgamışları, İlyadaları, Aeneasları düşüncecek olursak yüzyıllarca aktarılan görsel belleği ile birlikte süre gelen işitsel belleği sayesinde kendi türlerini besleyen en önemli kültürel aktarım olmasıdır. Biz bilim insanları bugün bu geleneği, dilimizin refleksi olarak özellikle de öncül örnekleri, daha geç örnekleri ile birlikte “destan” kelimesi ve/veya terimi ile karşılamaya çalışıyoruz. Peki, yaklaşık 2500 yıl önce ismi konan bu anlatı biçimi, ne kadar yaratıcıları tarafından da destan olarak isimlendirilmiştir. Hangi destan yaratıcısı anlatmak istediğini, bugünkü “destan” kelimesi karşılığı için hazırlamıştır. Peki, hangi destan yaratıcısı ve yaratıcıları belli edebi kurullara uyarak bir destan oluşturmuştur. Homeros mu? Vergilius mu? Yoksa Dante mi? Yoksa Sümer Halkı mı? Hint halkı mı? Türk Halkı mı? Bunun yanıtını vermek objektif her birey için aslında basittir. Çünkü hiçbir destan yazıldığı zaman destan olmamıştır. Kulaktan kulağa, gözden göze, beyinden beyine aktarılan bir kültürel miras olduğu sürece oluşturanlardan çok sonra “destan” kimliğini almıştır. Destanların uzun ömürlü olmasındaki en önemli sebep ise oluşturuldukları dönemlerden bin yıllarca, yüz yıllarca sonra bile hafızalarda yer alabilmesidir. Okunmak için yaratılmamışlardır, sadece var olmak için oluşturulmamışlardır, belki yüzyıllarca genişletilmişler, ama en önemlisi var oldukları dönemi hem yaşayanlara hem de sonrakilere kayıt altına almak için nesillerden nesillere aktarılmışlardır. Kendi alanlarında uzman olan dil bilimcilerin, edebiyatçıların, kültür tarihçilerinin hazırladığı bu özel kitap içinde, Asya kıtasının en doğusundan, Avrupa kıtasının en batısına; literatürde veya oluşturdukları toplumalarda “destan” niteliği taşıyan anlatıların geniş bir yelpazesini bulacaksınız. Her birini tek tek okuduğunuzda bu kadar geniş bir coğrafya ve zaman diliminde oluşturulmuş olmalarına rağmen farklı toplumlardaki benzer kültürel etkileşimleri de fark etme olanağı bulacaksınız.”

G. Kökdemir

BÖLÜM YAZARLARI

Ahmet Coşkun ÖZGÜNEL	Doğanay ERYILMAZ	Leyla MURAT KARAKURT
Ahsen ESATOĞLU	Ece DİLLİOĞLU	M. Tarık ÖĞRETEN
Ali GÜVELOĞLU	Ece YASSITEPE AYYILDIZ	Oğuz KORAN
Ali Osman TİRO	Esra KÖKDEMİR	Taner ŞEN
Aylin YILMAZ ŞAŞMAZ	Gamze ÖKSÜZ	Tolga DİLLİOĞLU
Ayşe Gül FİDAN	Hasan Kazım KALKAN	Yalçın KAYALI
Barış YÜCESAN	Hayriye ERBAŞ	Yasemin GÜRSOY
Bülent AYYILDIZ	Hüseyin ÜRETEN	Zekir KADRIU
Derya YILMAZ	İrfan TUĞCU	

Proje Yürütücüsü: Dilek BALKAN

Dünden Bugüne DÜNYA DESTANLARI

Editörler

G. KÖKDEMİR - A. G. FİDAN

Dünden Bugüne DÜNYA DESTANLARI

Editörler:
Görkem KÖKDEMİR - Ayşe Gül FİDAN

ANKARA - 2019

**Dünden Bugüne
DÜNYA DESTANLARI**

Proje Yürütücüsü
Dilek BALKAN

Editörler
Görkem KÖKDEMİR - Ayşe Gül FİDAN

Kapak Tasarım
Derya YILMAZ

Kapak Resmi:
Gümüş Rhyton, Kuban Bölgesi, Ulyap-Kurgan IV, MÖ 5-4. yüzyıl,
Adige Cumhuriyeti-Rusya, KAFDV'ın
(Kafkasya Araştırma ve Kültür Dayanışma Vakfı-Ankara) izniyle.

Yayımlayan
Şükrü DEVREZ

Tasarım ve Uygulama
İsmet FİLİZFİDANOĞLU

Bilgin Kültür Sanat Şti. Ltd.
Selanik 2 Cad. 68/4 Kızılay - Ankara
Tel: 0312 419 85 67 / Sertifika no: 20193
www.bilginkultursanat.com / bilginkultursanat@gmail.com

ISBN: 978-605-9636-90-2

Birinci Basım: Aralık 2019

© Bilgin Kültür Sanat Yayınları
Yazarın ve yayınevinin yazılı izni olmadan
hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz.

Baskı:
Matsa Basımevi
İvedik O.S.B., Matbaacılar Sitesi 1514. Sokak No: 42
Yenimahalle/ANKARA
Telefon: 0312 395 20 54 Faks: 0312 395 20 54

İçindekiler

ÖNSÖZ	V
SUNUŞ / Geçmiş, Bugün ve Gelecek Açısından Destanlar, Kültürler ve Toplumlar	1
Hayriye ERBAŞ	
Batıya Yolculuk 西游记	41
Aylin YILMAZ-ŞAŞMAZ	
Rāmāyana Destanı	59
Yalçın KAYALI	
Mahābhārata Destanı Üzerine	89
Esra KÖKDEMİR	
Rusların Don Ötesi Destanı: Zadoņşına	103
Yasemin GÜRSOY - Gamze ÖKSÜZ	
Nart Destanı	117
Derya YILMAZ	
Ata Mirası Dede Korkut Kitabı	161
Ahsen ESATOĞLU	
Orta Çağ Koşullarında Doğmuş Bir Ermeni Destanı: Sasunlu Davit	201
Doğanay ERYILMAZ	
İran Destanları	225
Ayşe Gül FİDAN	
Ölümsüzlüğün Peşinde Kahraman-Kral: Gilgameş	249
İrfan TUĞCU	
Anzu ve Ninurta	279
M. Tarık ÖĞRETEN	
Hurri Kökenli Ullikummi Şarkısı / Destanı	305
Leyla MURAT	

Hurri Kökenli Kumarbi Destanı “Gökyüzü Krallığı”	327
Ali Osman TİRO	
Anadolu’nun İlk Ölümsüz Ozanı: Homeros	337
A. Coşkun ÖZGÜNEL	
Eski Yunanda Destan Geleneği	347
Ali GÜVELOĞLU	
Bir Boşnak Baladı: Hasanaginica	365
Taner ŞEN	
Bir Arnavut Kahramanlık Destanı: Gjergj Elez Alia	379
Tolga DİLLİOĞLU	
Arnavut Epik Destanları	393
Zekjir KADRIU - Ece DİLLİOĞLU	
Eski Roma Destanları	403
Hüseyin ÜRETEN	
Dante Alighieri ve “Divina Commedia” (İlahi Komedi) “Bir Arayışın Destanı”. 447	
Bülent AYYILDIZ	
Aşk ve Savaşın Destanı: Torquato Tasso’nun Kurtarılmış Kudüs’ü	459
Barış YÜCESAN – Oğuz KORAN	
Kral Rother Destanı’nda Doğu-Batı Çekişmesi.....	471
Hasan Kazım KALKAN	
Bir Kurnazlık Destanı: Le Roman de Renart-Tilkinin Romanı	485
Ece YASSITEPE AYYILDIZ	
Katkıda Bulunanlar	493

Önsöz

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ne 1987 yılında rahmetli babamın ve annemin isteğiyle ilk adımımı attığımda beni bu kadar geliştirip eğiteceğini hiç düşünmemiştim. Bu kadar yıllık süre zarfında fakültemiz çınarlarından Dekan Prof. Dr. Rüçhan Arık hocamızın Dekan Yardımcıları rahmetli Prof. Dr. Hayat Erkanal ve Prof. Dr. Zafer İlbars ile çalışmış olmak oldukça mutluluk ve onur vericiydi. Tarih Bölümü'nde görev yaptığım sıralarda Prof. Dr. Melek Delilbaşı, rahmetli Prof. Dr. Mustafa Kafalı, Prof. Dr. Yücel Özkaya, rahmetli Prof. Dr. Ali Sevim, Prof. Dr. Yavuz Ercan, Prof. Dr. Ayşe Onat, Prof. Dr. Ömer Çapar, Prof. Dr. Nejat Kaymaz gibi değerli hocalarımla çalışma şerefine eriştim. Kütüphanecilik Bölümü öğretim üyelerinden rahmetli Prof. Dr. Osman Ersoy hocamdan kitap kataloğu hazırlamayı ve Arkeoloji Bölümünün değerli hocaları, rahmetli Prof. Dr. Hayat Erkanal, Prof. Dr. Işın Yalçinkaya, Prof. Dr. Coşkun Özgünel, Prof. Dr. Orhan Bingöl'den ise arkeolojik kazıların nasıl yapıldığını, misafir olarak katılarak, öğrenme şansına eriştim. Son olarak görev yaptığım müddetçe Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümünde Prof. Dr. Mürsel Öztürk, Prof. Dr. Hicabi Kırlangıç, Prof. Dr. M.Faruk Toprak ve Prof. Dr. Ayşe Nur Tekmen olmak üzere, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde yaşadığım güzel zamanlar ve isimlerini saydığım değerli hocalardan bana kalan birleştirici ve bütünleştirici vizyon bende bu ortak kitap projesini ortaya çıkarma fikri ve isteğini uyandırdı.

İlk kitap projesi olan “*Doğu ve Batı Mitolojileri*” kitabı 12 bilim insanı arkadaşımın katkılarıyla 2018 yılında yayınlandı. Sonrasında “*Dünden Bugüne Dünya Destanları*” kitabını yapmak üzere sahalarında uzman değerli bilim insanı yazarlarımızla birlikte bütün dil ve kültürlerdeki destanları içeren bu çalışmayı okurlara sunduk.

Başta annem ve rahmetli babam Burhan Çakır ve Gülsen Çakır'a, Eşim Cumhuriyet Balkan, Oğlum Taylan Balkan ve Kızım Şeymanur Balkan bu fikrime destek vererek bu işe başlamamı sağladıkları için, bu kitabın tüm aşamalarında yanımda olan ve yardım eden Ayşe Gül Fidan, Görkem Kökdemir ve Esra Kökdemir'e, böylesi güzel bir kapak tasarımı için Derya Yılmaz'a ve emeklerinden dolayı bütün bölüm yazarlarına çok teşekkür ederim. İyi ki Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin bir üyesi ve emektarıyım.

DİLEK BALKAN
Ankara 2019

Batıya Yolculuk 西游记

Aylin YILMAZ-ŞAŞMAZ

Çin’de, Batıdaki “klasik destan”¹ tanımına uygun destan bulunmamaktadır. Nesir, mensur şiir, pastoral şiir, destansı roman gibi adlandırabileceğimiz bazı eserler ise günümüzde Çin’e ait destanlar olarak Batıda incelenmeye başlanmıştır. Bu bölümde genel hatları ile ele alacağımız “*Batıya Yolculuk*”², bu eserlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. “*Batıya Yolculuk*”, düzyazı ve bunların arasına serpiştirilmiş pek çok şiirden oluşan, her biri farklı ada, 100 bölüm ve 713 binden fazla karaktere sahip, uzun soluklu ve doğu kurgusunun köşe taşı niteliğindeki bir eserdir.

16. yüzyılda, Ming Hanedanı Dönemi’nin ünlü yazar ve şairlerinden Wu Cheng’en³ tarafından yazıldığı düşünülen, dünya çapında üne sahip “*Batıya Yolculuk*”, Çin’in dört büyük klasik⁴ edebî eserinden biri olarak kabul edilir. Eserde Taoist, Budist ve Konfüçyüsçü düşüncülerin izlerine sıkça rastlanmaktadır.

Çin’de edebî geleneklere dönüşün, özellikle neoklasik akımın revaçta olduğu Ming Hanedanı⁵ zamanında, hem konusu hem de basit ve yalın bir dille yazılmış olması sebebi ile edebî çevrelerce pek hoş karşılanmamış, bu sebeple yazarı da kendini gizlemiştir. Günümüzde eserin Wu Cheng’en tarafından yazıldığı

kabul edilmektedir. Döneminin bilinen efsane ve hikâyeleri üzerine inşa edilen eser, gün geçtikçe popülerlik kazanmış, 20. yüzyıla gelindiğinde ise *Batıya Yolculuk* üzerinde akademik çalışmalar yapılmaya başlanmış; eser film, oyun, dizi ve animasyon filmlerine konu olmuştur.

Günümüzde, Çinlilere “en sevdikleri yerli kahraman” sorulduğunda verecekleri cevap muhtemelen, “Sun Wukong” olacaktır. Sun Wukong karakteri, yüzyıllar boyu Çin üzerindeki popülerliğinden hiçbir şey kaybetmemiş; dünya üzerinde ise, 20 yüzyılda Arthur Waley⁶; W.J.F. Jenner⁷ ve Anthony C. Yu⁸ tarafından yapılan *Batıya Yolculuk* tercümelerinden sonra tanınmaya başlanmıştır⁹.

Dünyanın en ünlü oyunbaz-hileci karakterlerinden biri olan Maymun Kral Sun Wukong; “*Xiyouji*” adlı fantastik eserin ana kahramanı olarak kabul edilir. 1982’de ilk kez CCTV¹⁰ tarafından dizi hâline çevrilen *Batıya Yolculuk*, Çin’de birden çok kanalda yaklaşık dört bin kez gösterilmesi ile bir rekora doğru koşmaktadır¹¹; ülkede en çok kâr getiren filmlerden dördü, Wukong ve yolculuğunu temel alan filmlerdir.

Tang Hanedanı Dönemi’nin ünlü Budist keşişlerinden Xuan Zang’ın¹², Budist doktrinleri gerçek kaynağında arama ve Çin’e bunları getirme amacıyla